

Острозький приклад для лівобережного міста

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

У першому числі академічного часопису «Український історичний журнал» за 2021 рік надруковане цікаве повідомлення науковця Інституту історії України **Вадима Арістова** під назвою «Коли місто Козелець отримало Магдебургське право».

Як відомо, після Переяславської угоди 1654 року міста Української гетьманської держави подавали «чолобитні» цареві **Олексію Михайловичу** про підтвердження їхніх давніх прав і привілеїв, наданих їм від великих князів литовських і королів польських. Насамперед це стосувалося підтвердження привілеїв на Магдебургське право. Як правило, до «чолобитної» міщан додавався відповідного змісту лист гетьмана **Богдана Хмельницького** і наявні документи, що засвідчували права на самоврядування. До звернення міщан Переяслава до царя подано привілеї місту від королів **Сигізмунда III** та **Владислава IV**. Так само набір власних привілеїв від великих князів і королів були подані цареві від міщан Києва з

приводу аналогічного клопотання.

А от городяни лівобережного міста Козелець (тепер Чернігівська область) не мали жодних документів від попередніх литовських і польських державців, а тому їм доводилося, як пише В. Арістов, майстерно доводити своє «право на право». І ось у тексті свого листа пишуть, що вони «убогие граждане миста Козельца, будучи извоєваныє через ти лита войною, сошли есьма до новосаженного города Козельца, уходя от ляхов, чтоб есьма при вири своей православной были. А именно изо Львова, из Премишля, из Острога, с Константинова и Каменца-Подольского и иных разных мест». А далі йшло обґрунтування потреби козельчан у жалуваній грамоті, щоб «вільно судитися правом Магдебургским у ратуші, як вони здавна навикли». Тобто свою «звичку» до Магдебургського права, – пише В. Арістов, – козельцькі міщани нібито набули до втечі, коли вони або їхні предки ще жили в інших містах (у тому числі й Острозі) і там цим правом керувалися. Як зазначає дослідник, чи то аргументи козельчан

виявилися переконливими, чи царській владі на той час ще потрібна була прихильність українських міст, але вона не стала розбиратися в тонкощах. Тож у царській грамоті від 5 серпня 1655 р. було сказано, що місту Козельцю підтверджуються всі права й свободи, і всякі добра, надані від литовських і польських монархів.

Так козельцькі міщани з часом могли переконувати себе й інших, що мають Магдебургське право не з 1655 року, а набагато давніше. А нам найцікавіше в цьому документі, що багато жителів Козельця були (чи вважали себе) вихідцями чи втікачами саме з Острога – міста з давніми традиціями самоуправління.

На фото: герби Острога та Козельця.